

Stortingets Arbeids- og sosialkomite
Saksordfører Bente Stein Mathisen
Stortinget
0026 Oslo

Vår fil: B14-BTL003
Vårt Arkiv: Fagpolitisk høringsbrev
Saksbehandler: Berit Therese Larsen

Oslo 14. januar 2014

Meld. St. 45 (2012-2013): Frihet og likeverd - Om mennesker med utviklingshemming

FFO hadde dessverre ikke anledning til å stille på høringsmøtet som var i Stortinget om denne stortingsmeldingen 9. januar. Vi ønsker likevel å komme med våre synspunkter på meldingen, og håper komiteen vil ta våre anbefalinger med i sin videre behandling av den. Vi viser også til vår uttalelse til høringsnotatet fra 6. mai 2013.

FFOs anbefalinger

- FFO ber komiteen være tydelig på at målene i ansvarsreformen står fast.
- FFO ber komiteen etterspørre snarlige tiltak på områdene arbeid, bolig, utdanning og rettssikkerhet.
- FFO ber komiteen om å ta initiativ til at det settes ned et utvalg som ser nærmere på livssituasjonen til utviklingshemmede.

FFO mener det var nødvendig at det er lagt frem en stortingsmelding om utviklingshemmede og deres livssituasjon 20 år etter ansvarsreformen. Det bidrar til å sette temaet på dagsorden, noe som dessverre ikke skjer så ofte. Meldingen gir en god beskrivelse av og oversikt over tiltak på området, men beskriver i liten grad hvordan utviklingshemmede faktisk har det 20 år etter reformen. Vi savner eksempelvis en beskrivelse og vurdering av utviklingshemmedes tilfredshet på områder som sosial kontakt, nettverk og trygghet.

Vi er kjent med at flere utviklingshemmede og deres pårørende trekker frem ensomhet som en faktor som påvirker utviklingshemmedes levekårssituasjon negativt. Det er også en svakhet ved meldingen at den ikke vurderer hvordan de tiltakene som eksisterer virker, eller hvilke tiltak som mangler. Det er heller ingen forslag til nye tiltak, som kan bidra til å få reformen tilbake på sporet. FFO mener dette er en åpenbar mangel ved stortingsmeldingen.

Målsettingen med ansvarsreformen var inkludering og normalisering av utviklingshemmede. Da hadde FFO forventet refleksjon i meldingen rundt måloppnåelse eller status for reformen i dag. Meldingen gir heller ingen overbevisende beskrivelse av at målene står fast. Vi vil minne om at når Stortinget tok initiativ til å løfte denne saken, var det på grunnlag av en bekymring om hvorvidt utviklingshemmede faktisk får det de har krav på etter loven, og om levekårene for denne gruppen de senere år har blitt hengende

etter, sammenlignet med andre i samfunnet. FFO mener at meldingen ikke svarer opp disse problemstillingene.

FFO mener derfor komiteen må være helt tydelig i sin innstilling på at målene i ansvarsreformen står fast, og at det er behov for virkemidler og tiltak som sikrer bedre måloppnåelse.

Man kan diskutere bruken av begrepet normalisering og innholdet i dette. Vi velger å tro at det handler om at samfunnet skal endre sine holdninger til gruppen, og ikke at utviklingshemmede skal bli lik alle andre. Uansett er det kanskje et litt problematisk begrep, og det er muligens bedre å snakke om inkludering og *deltagelse* for utviklingshemmede. Det er et mer positivt ladet begrep, som handler om å få delta på egne premisser.

Uansett hva man legger i begrepene kan ikke målet om inkludering og normalisering sies å være nådd. Utviklingshemmede har i de årene som er gått siden reformen ble iverksatt, verken blitt inkludert i arbeidslivet eller i samfunnet ellers. Alt for mange bor i institusjonslignende boliger, isolert fra andre, og kun tre prosent har en tilknytning til det ordinære arbeidslivet. Stadig færre får tilbud om plass i en VTA-bedrift, og omtrent halvparten av gruppen har et dagtilbud gjennom kommunen. 17 prosent har ingen dagtilbud. Utdanning og opplæring er i stor grad knyttet til mestring av dagliglivets aktiviteter, og ikke til faglig læring. Gruppen får i liten grad en yrkesutdanning som kan lede til ansettelse i det ordinære arbeidsmarkedet, og henvises til et liv på uføretrygd.

Det er et stort problem at utviklingshemmede (og andre funksjonshemmede) ikke får det de har krav på etter loven, og at lovfestede rettigheter brytes hver dag¹. FFO vil vise til et representantforslag i forrige stortingsperiode, der blant andre Bent Høie (H) og Robert Eriksson (FrP) tok til orde for en helhetlig gjennomgang av brudd på lovfestede rettigheter². Forslaget gjelder ikke bare utviklingshemmede, men alle brudd på lovfestede rettigheter generelt. Det ble nedstemt i Stortinget, men FFO håper dette tas opp igjen av det sittende Stortinget og følges opp av de to tidligere stortingsrepresentantene som nå er statsråder.

FFO ba sammen med flere andre organisasjoner i et skriftlig innspill til komiteen i denne saken like før jul om at det settes ned et utvalg som skal følge opp stortingsmeldingen, og undersøke forhold som er mangelfullt beskrevet der nærmere. Utvalget må settes sammen slik at det er faglig sterkt, og i mandatet må det etterspørres anbefalinger til tiltak og virkemidler som kan bidra til å tette gapet mellom målene i ansvarsreformen og realiteten i dag. Vi håper komiteen følger opp dette i sin innstilling til meldingen.

Det er mange utfordringer i livene til utviklingshemmede, og Bufdir pekte i sin undersøkelse³ på at områdene arbeid, bolig og utdanning er spesielt utfordrende når det gjelder inkludering. FFO mener det må settes inn tiltak raskt på disse områdene. Vi viser også til innspillene som kom fra de organisasjonene som var til stede på høringsmøtet, om at det må på plass tiltak for økt kompetanse i tjenesteapparatet, for å få ned bruken

¹ Else Leona McClimans (2013): Funksjonshemmedes rettigheter de siste 10 år.

² Dokument 8:36 S (2010-2011), Innst. 297 S (2010-2011)

³ Slik har jeg det i dag" - Rapport om levekår for personer med utviklingshemming. Bufdir. Rapport 1- 2013

SOLIDARITET

INNFLYTELSE

LIKESTILLING

DELTAKELSE

av tvang og makt (som har økt siden 2000) og for å redusere bruken av medisiner og få bukt med feilmedisinering.

FFO ønsker komiteen lykke til i det videre arbeidet med arbeidet med stortingsmeldingen.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Liv Arum
Generalsekretær